

Miðvikudaginn 21. apríl 1993.

Nr. 150/1993. **Umboðssala Jóhönnu Tryggvadóttur Bjarnason**
 gegn
viðskiptaráðherra, utanríkisráðherra og
fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs.

Kærumál. Frávísun frá héraðsdómi. Stefna.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Garðar Gíslason og Haraldur Henrysson.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 19. mars 1993, sem móttekin var í réttinum 16. apríl sama ár. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 9. mars sl. um frávísun málsins. Sóknaraðili krefst þess, að úrskurðinum verði hrundið og málinu vísað heim í hérað til efnismeðferðar. Þá er krafist málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Af hálfu varnaraðila er krafist staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

Fallast verður á það með héraðsdómara, að svo mjög hafi skort á glögga og skýra framsetningu krafna, málsástæðna og lagaraka í stefnu til héraðsdóms, að stefnan hafi ekki getað orðið grunnur áframhaldandi meðferðar málsins fyrir héraðsdómi. Ber þegar af þeim ástæðum að staðfesta hinn kærða úrskurð og dæma sóknaraðila til greiðslu kærumálskostnaðar, svo sem nánar greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður skal vera óraskaður.

Sóknaraðili, Jóhanna Tryggvadóttir Bjarnason f.h. einkafirma síns, Umboðssölu Jóhönnu Tryggvadóttur Bjarnason, greiði varnaraðila, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, 50.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 9. mars 1993.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 2. mars sl., er höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur af Jóhönnu Tryggvadóttur Bjarnason, kt. 290125-4059,

Kirkjuvegi 4, Hafnarfirði, f. h. einkafirma síns, Umboðssölu Jóhönnu Tryggvadóttur Bjarnason, gegn viðskiptaráðherra, utanríkisráðherra og fjármálaráðherra, öllum f. h. ríkissjóðs, með stefnu, þingfestri 19. febrúar 1991, og framhaldsstefnu, þingfestri 27. febrúar 1992.

Dómkröfur stefnanda í aðalsök eru þær, að stefndu verði dæmdir til greiðslu skaðabóta, USD 2.070.000, auk dráttarvaxta samkvæmt 10. gr. laga nr. 25/1987 frá þingfestingardegi til greiðsludags. Þá er krafist miskabóta, USD 4.140.000, auk dráttarvaxta samkvæmt 10. gr. laga nr. 25/1987 frá þingfestingardegi til greiðsludags.

Í stefnu kemur fram, að tilgreind skaðabótakrafa sé vegna tjóns umboðs-sölnunnar, þegar hún hefði orðið að hætta við að framfylgja saltfiskssölu-samningi við Grikkland 10. mars 1981 vegna synjunar viðskiptaráðherra á útflutningsleyfi. Hafi samningurinn verið að magni 10.000 til 20.000 tonna blautsaltfiskspöntun á því verði, er samþykkt hafi verið, eftir að reynslusending hafi verið send og samþykkt. Skaðabótakrafan er miðuð við 9% umboðslaun af heildarsöluverðmæti eins árs samnings frá 10. mars 1981 til 10. mars 1982, 10.000 tonn, meðalverð USD 2.300 hvert tonn, alls USD 2.070.000. Krafist er miskabóta fyrir vísvitandi blekkingar og fyrir-slátt varðandi útflutningsleyfi og fyrir missi hagsmuna í frekari útflutningi til Grikklands. Miskabótakrafan er miðuð við umboðslaun fyrir árin 1982 og 1983, samtals USD 4.140.000.

Stefnandi styður kröfur sínar almennum reglum kröfu- og skaðabóta-réttar.

Dómkröfur stefnanda í framhaldssök eru þessar:

1. að staðfestur verði með dómi bæjarþings Reykjavíkur réttur stefnanda til að flytja út saltfisk frá Íslandi til Grikklands að fullnægðum glöggum, lögakveðnum, efnislegum skilyrðum um kaup, framleiðslu og sölu saltfisks,

2. að staðfest verði með dómi bæjarþings Reykjavíkur, að beiting ákvæða 13. gr. laga nr. 63/1979 um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála til að synja um leyfi til útflutnings saltfisks brjóti gegn ákvæðum 69. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944, og sé synjun um útflutningsleyfi reist á því ógild,

3. að stefnda, ríkissjóði, sé skylt að greiða stefnanda 10.000.000 kr. í skaðabætur vegna tapaðrar viðskiptaaðstöðu til útflutnings saltfisks til Grikklands árið 1984.

Loks er í framhaldsstefnu krafist þess, að stefndi, ríkissjóður, greiði stefnanda málskostnað eftir mati réttarins vegna krafna í framhaldsstefnu og stefnu, sem þingfest var 19. febrúar 1991.

Dómkröfur stefndu eru þær aðallega, að máli þessu verði vísað frá dómi. Til vara er þess krafist, að stefndu verði sýknaðir af öllum kröfum stefnanda. Til þrautavara er krafist stórfelldrar lækkunar á dómkröfum. Í öllum

tilvikum er krafist málskostnaðar að mati réttarins og að málskostnaðar-fjárhæðin beri dráttarvexti frá 15. degi eftir dómsuppsögn og til greiðsludags.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi 25. nóvember sl. um frávísunarkröfu stefndu. Það var endurflutt og tekið til úrskurðar að nýju 2. mars sl.

— — —

III.

Mál þetta var þingfest fyrir bæjarþingi Reykjavíkur 19. febrúar 1991. Samkvæmt 165. gr. laga nr. 91/1991 skal það metið eftir ákvæðum laga nr. 85/1936, hvort málatilbúnaður stefnanda fullnægi tilteknum réttarfarsskilyrðum. Dómkröfur stefnanda í aðalstefnu eru tvíþættar og tilgreindar í Bandaríkjadollurum. Annars vegar eru tilgreindar skaðabætur, USD 2.070.000, og hins vegar miskabætur, USD 4.140.000. Í báðum tilvikum eru þó kröfur miðaðar við fjárhagslegt tjón vegna missis umboðslauna. Er því ekki greint á milli fjártjóns og miska. Þá er tilgreining málsástæðna í stefnunni óskýr og ekki aðgreind frá kröfugerðinni sjálfri og tilvísun í lagarök almenns eðlis og ófullnægjandi. Málatilbúnaður stefnanda að þessu leyti er andstæður c-, d- og e-lið 88. gr. laga nr. 85/1936 um glögga og skýra framsetningu grundvallaratriða í stefnu. Þá hefur stefnandi ekki lagt fram greinargerð í samræmi við 1. mgr. 105. gr. laga nr. 85/1936. Svonefnd „greinargerð“ á dskj. nr. 24 er skýrsla stefnanda, dags. 27. júní 1990, og fjallar aðallega um viðskipti við Portúgal.

Samkvæmt kröfulið 1 í framhaldsstefnu er krafist staðfestingar dóms á rétti stefnanda til að flytja út saltfisk frá Íslandi til Grikklands að fullnægðum þar greindum skilyrðum. Samkvæmt 13. gr. laga nr. 63/1979 um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála, sbr. 1. gr. laga 4/1988 um útflutningsleyfi o. fl., var það algjörlega háð mati hlutaðeigandi ráðherra, hvort útflutningsleyfi væri veitt eða ekki. Er því fallist á þau sjónarmið stefndu, að það heyri ekki undir dómstóla að taka ákvörðun um útflutningsleyfi, sem að lögum eru þannig háð frjálsu mati stjórnvalda. Kröfuliðir 2 og 3 í framhaldsstefnu eru þess eðlis, að unnt hefði verið að koma þeim að í öndverðu. Er því ekki fullnægt skilyrðum 2. mgr. 70. gr. laga nr. 85/1936, að því er þá kröfuliði varðar. Þá er í framhaldsstefnu án nánari tilgreiningar vísað í lög nr. 56/1978 um verðlag, samkeppnishömlur og óréttmæta viðskiptahætti, einnig til alþjóðlegra skuldbindinga, sem Íslendingar hafa tekist á hendur, svo sem aðild að GATT-samningi, friverslunarsamningi EFTA-ríkja og tvíhliða samningi við Evrópubandalagið, án þess að í nokkru sé að því vikið, hvaða þýðingu það hafi fyrir málsókn stefnanda. Tilvísun þessi til lagaraka er ófullnægjandi og andstæð 88. gr., 1. mgr., e-lið, laga nr. 85/1936, og er ekki nægilega úr því bætt í greinargerð fram-

haldssakar. Þá eru lögð fram í málinu af hálfu beggja aðila ýmis gögn, sem varða útflutning saltfisks til Portúgals, sem ekki verður séð, að eigi heima í máli þessu. Þá hefur stefnandi lagt fram nokkur skjöl á ensku, án þess að íslensk þýðing fylgi, sbr. 1. mgr. 40. gr. laga nr. 85/1936 og nú 3. mgr. 10. gr. laga nr. 91/1991. Framlagning fjölmargra skjala af hálfu stefnanda í þinghaldi 25. nóvember sl., m. a. ljósrita úr verslunarskýrslum Hagstofu Íslands um útfluttar fiskafurðir 1980 til 1991, er og aðfinnsluverð. Þá er rökstuðningi fyrir kröfugerð stefnanda ábótavant og málið í veigamiklum atriðum vanreifað af hálfu stefnanda, svo sem, að ekki er lagður fram í málinu saltfiskssamningur sá, sem málsókn stefnanda er grundvölluð á. Telja verður samkvæmt framansögðu, að málatilbúnaður stefnanda sé í svo verulegum atriðum andstæður grundvallarreglum einkamálaréttarfars um skýran og glöggan málatilbúnað og svo vanreifaður, að ekki verði hjá því komist að vísa málinu í heild frá dómi.

Samkvæmt 2. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 skal stefnanda gert að greiða málskostnað, sem telst hæfilega ákveðinn 50.000 kr. Málskostnaðarfjárhæðin ber dráttarvexti frá 15. degi eftir uppsögu úrskurðar þessa og til greiðsludags.

Eggert Óskarsson héraðsdómari kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð :

Máli þessu er vísað frá dómi.

Stefnandi, Jóhanna Tryggvadóttir Bjarnason f. h. einkafirma síns, Umboðssölu Jóhönnu Tryggvadóttur Bjarnason, greiði stefndu, viðskiptaráðherra, utanríkisráðherra og fjármálaráðherra, öllum f. h. ríkissjóðs, 50.000 kr. í málskostnað. Málskostnaðarfjárhæðin ber dráttarvexti frá 15. degi eftir uppsögu úrskurðar þessa og til greiðsludags.